

Po Vakarus pasizvalgius

Ankstyvą lapkričio 22-osios rytą iš įvairių Lietuvos vietų susirinkusi grupė žmonių, Europos Parlamento nario, prof. Vytauto Landsbergio kvietimu, lydima jo atstovo Kęstučio Daukšos ir giedės, vertėjos bei vadovės Vitalijos Kondratavičienės, auto-

jos-Vokietijos pasienyje, Slubicės miestelyje. Kelionė neprailgsta, nes su pravažiuojamomis vietovėmis: Suvalkais, Augustavu, Grajėvu ir kitomis, issamių supažindina lydinti giedė ponai Vitalija. Stebina jos žinios ir fenomenali atmintis.

Strasbūre prie Europos Sajungos Parlamento rūmų
Dalias Maciukevičienės nuotr.

busu, vairuojamu tikrų profesionalų Valdo Pervazo ir Patro Gedvigo, išvykome į aštuonių dienų kelionę. Tikslas – pamatyti ir susipažinti su Europos Parlamento darbu Strasbūre.

Grupės sudėtis – įvairi ir amžiumi, ir partine priklausomybe – dešimt LPKTS narių, kiti – TS-LKD nariai, nepartiniai, tačiau vienijami noro daugiau pažinti ilgai nuo mūsų slėptą Vakarų pasaulį.

Kalvarijos pasienio punktas. Niekas netikrino dokumentą, nevarstė įtartinais žvilgsniais kelionės krepšių. Laikrodžių rodykles atsuko me viena valanda atgal. Visos kelionės metu gyvensime Vidurio Europos laiku. Pirmoji kelio atkarpa – Lenkija, per šią šalį reikėjo įveikti apie 800 kilometrų. Nakynė Lenki-

Slubicės miestelį pasiekėme vėl vakarą. Įsikūrėme viešbutyje, skubėjome į tiesiokių poilsio. Kitą rytą jau skrodėme Vokietijos žemę. Pervažiavę Oderį netrukome įsitikinti vokiška tvarka – švarios pakelės, puikūs kelai, miškeliai lyg parkai. Pagal administracinių suskirstymą Vokietijoje 16 federacių žemėm, kuriose gyvena 83 milijonai gyventojų, iš jų apie 10 milijonų – svetimšaliai. Matėsi daugybė vėjo jėgainių – ju šimtai. Vokiečiai rimtai žiūri į gamtos dovanojamą energiją. Artėjant prie Eizenačo, lygumas keitė kalvos ir kalnai. Tai Tiuringijos žemė, vadina žaliaja Vokietijos širdimi. Autostrada vingiavo, kilo ir leidosi, prasidejo tuneliai.

(keliamas į 2 psl.)

Kitų metų prioritetas – bedarbystės mažinimas ir darbo vietų išsaugojimas

Ministras Pirmininkas Andrius Kubilius antradienį Seime pristatė svarbiausius pirmųjų Vyriausybės darbo metų darbus. Premjeras pažymėjo, kad 2008 m. gruodžio 9 d. 15-oji Vyriausybė pradėjo darbą gilius finansinių ir ekonominės krizės sąlygomis, tačiau per metus jai pavyko išlaikyti valstybės finansų sistemos stabilitumą.

Seimo nariams taip pat išdalinta Vyriausybės nuveikty darbų ataskaita. Joje nurodoma, kad per 2009 metus pasiektais bendras 8 proc. biudžeto deficitu sumažinimas, o 2010 metais planuojama sumažinti jį dar 5 proc. Svarbiausia – piliečiai laiku gavo atlyginimus, kitas valstybės garantuotas išmokas.

Vyriausybės vadovas ne kartą yra atkreipęs dėmesį, kad sunkmečiu visų pirma iki 40 proc. sumažintos algos

aukštas pareigas užimančiems pareigūnams, valstybės tarnautojams ir politikams. Šios Vyriausybės pastangomis užmegztas unikalus konstruktyvus dialogas su visais socialiniais partneriais – profsajungomis, verslo ir darbdavių asociacijomis, įvairiomis visuomeninėmis organizacijomis ir pasirašytas Nacionalinis susitarimas.

Nuosekliai įgyvendinamas Vyriausybės ekonomikos skatinimo planas. Verslui skatinanti Vyriausybė 2009 metais skyrė beveik 4 mlrd. litų, tai yra 5 proc. BVP, visų pirma panaudojant ES lėšas. Pažymėtina, kad 2009 m. itin pa-spaprėjo ES lėšų įsisavinimas ir, šių metų rugpjūjo mėnesio duomenis, Lietuva – geriausiai šią paramą įsisavinanti ES valstybė. Europos Sajungos struktūrinės paramos išmokėtų lėšų projektams suma iki 2009 me-

tų pabaigos pasieks 3,5 mlrd. litų. Vien tik šiais metais bus išmokėta per penkis kartus daugiau nei 2007–2008 metų laikotarpiu (kai per dvejus metus buvo išmokėta 664,5 mln. litų) ES paramos lėšų.

Ministrų kabinetas ėmėsi ryžtingų priemonių optimizuoti valstybės tarnybą. 2009 m. lapkričio pradžioje, palyginti su sausio pradžia, Vyriausybei atskaitingose įstaigose dirbančiųjų skaičius sumažėjo beveik 1900 darbuotojų, buvo panaikintos 4352 laisvos pareigybės. Vykdoma griežta taupymo politika. Valstybės valdymo išlaidos „sugrižo“ į 2006 ar dar ankstesnius metus. Visose ministerijose 2009 metais (palyginti su 2008 m.) valdymo išlaidos (be ES lėšų) sumažėjo 13,8 proc., darbo užmokesčiui skirtos lėšos – 9,3 proc.

(keliamas į 2 psl.)

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos atviras laiškas

Gerbiamieji Seimo nariai, Broliai ir Seserys, mieli Tau tiečiai,

Ir mes, ir Jūs tikrai žinome, kad daugeliui Lietuvos žmonių šiuo metu yra labai sunku.

Vieni netenka darbo, kitų mažėja atlyginimas už darbą, pensininkams mažėja pensijos, – tokia yra skaudi šių dienų realybė. Bet mes sakome, kad tai ne pasaulio pabaiga. Iš bado žmonės Lietuvoje nemiršta ir nemirs, nes lietuvių – darbštū, kantri, geranoriška ir, labai norisi tikėti, – išdidi tauta.

Mes žinome ir kitą – didelę visuomenės dalis yra patyrusi kur kas sunkesnių išbandymų – ne tik badą Sibiro lageriuose, bet ir išdavystes, asmenybės žeminimą Tėvynėje, artimųjų mirčių kovose su okupantais.

Mūsų išrinkta valdžia yra priversta imtis griežtų priemonių, kad galėtų sureguliuoti pajamas ir išlaidas. Išbandymai ištiko ne mus vienus – visas pasaulis mažina

savo išlaidas, veržiasi diržus. Mums diržus tenka veržtis gal ir labiau, nes paveldėjome tokį palikimą – pirmiausia okupantai nualino mūsų ūki ir sielas, o Nepriklausomybės metais nevisi, net gavę tau-tos pasitikėjimo mandatą, sugebėjo deramai ir sążiningai ūkininkauti.

Todėl vadovaudamiesi savo sąžine ir patirtimi kreipiamės į Jus, gerbiamieji Seimo nariai, ir primename, kad patys savo valstybėje galime ir turime tvarkytis. Yra parengtas skausmingas ir griežtas 2010 metų biudžetas. Mes suprantame siūlomų priemonių būtinumą ir esame pasiryžę solidariai su visais pakenččių. Nes mums, kaip ir Jums, žodžiai „Vardan tos Lietuvos“ yra ne vien tik gražus potinės skambesys.

Balsuokite už biudžetą. Turėkite narsos prisiminti atsakomybę už Lietuvos valstybės ateitį. Reginame pažiūrėti į šį labai svarbų balsavimą, kaip į esminį klausimą – būti Lietuvai šeimininke savo

krašte, ar pasiduoti svetimjūjų įtakai? Mūsų žilos galvos leidžia mums pasisakyti ir dar aštriau – nežaiskite savo mažų partinių žaidimų, kai kyla grėsmė Lietuvos valstybingumui. Lietuviai visada mokojo susitelkti sunkmečiu. Dabar tas metas. Būkite vieningi bal-suodami už biudžetą.

Mieli Broliai ir Sesės, būkime kantrūs, būkime solidarūs ir, svarbiausia, būkime Nepriklausomi. Tik kartu ir tik tvirtai apsisprendę iškenčtēti nepriteklius išlaikysime valstybę ir atgausime tai, kas prarasta. Būkime budrūs, nes nedraugai pasinaudos mūsų nusivylimu ir sukels neramuus, kurie ne tik sugriaus pasitikėjimą vienų kitaikai, bet atneš dar didesnių ekonominės nuostolių valstybei ir mums, ir tuomet pasiekti gerovės bus daug sunkiau.

Būkime išmintingi, ateitis priklauso nuo mūsų.

Antanas LUKŠA,
Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos pirmininkas

Po Vakarus pasižvalgius

(atkelta iš 1 psl.)

Pravažiavę Jenos miestą su daugiau nei 100 tūkst. gyventojų ir garsia optikos pramonės „Geico“ gamykla, dešinėje matėme paminklą Buchenvaldo koncentracijos stovyklos kaliniam. Ten buvo apie 250 tūkst. kalinių. Iki 1950 metų Buchenvalde buvo ir sovietų lageris. Patogu: patalpos įrengtos, buvo galima tapti nacių darbų...

Eizenache aplankėme didingą, legendomis apipintą viduramžių Vartburgo pilį, apžiūrėjome gimtajį kompozitoriaus J.S.Bach'o miestą. Kiek pavažiavę palikome būvusios VDR teritoriją ir įvažiavome į VFR. Tai sužinojome tik iš gidės Vitalijos, nes jokių skiriamų ženklių tarp būvusios padalintos Vokietijos nebéra. Vakare atvažiavome į Vokietijos–Prancūzijos pasienį ir išskirėme netoli Manheimo esančiam „See-hotel“ viešbutyje, kuriamo išvydome nemažai lietuviškų tautinių motyvų. Buvome malonai sutikiti ir lietuviškai pasveikinti. Rytą skubėjome į pagrindinį kelionės tikslą – Žemutinio Reino departamento didžiausią bei antrą pagal dydį Prancūzijoje miestą Strasbūrą, minimą jau 61-aisiais metais prieš Kristą. Pravažiavome 142 metrų aukščio Dievo Motinos katedrą, įdomaus architektūrinių sprendimų Žmogaus teisių teismo pastatą ir sustojame prie didingų Europos Parlamento rūmų. Eskalatoriais pakilome į virš posėdžių salės esančias tribūnas. Vyko posėdis. Per ausines galėjome klausyti į lietuvių kalbą verčiamus pasiskymus, stebėti balsavimo procedūrą. Saleje beveik nesimatė tuščių vietų, nors, kaip žinome, Europos Parlamente dirba 736 narai, iš jų – 12 Lietuvos atstovų. Didžiausia Europos liaudies partijos frakcija, jungianti 265 narius. Posėdžiuui pasibaigus, vienoje iš salių susitikome su prof. Vytautu Landsbergiu. Pasikalbėjome, išgirdome aktualiausias, lietuvius liečiančias tarptautines problemas, ypač tai, kad Rusija ignoruoja Europos Parlamento nuomonę dėl duotiekio tiesimo per Baltijos jūrą. Avarijos atveju ši valstybė nežada atlyginti nuostolių, nieko nekomenuoja dėl jūroje esančio cheminio ginklo pažeidimų galimybės, kenksmingų nuosėdų pavojaus. Nuoširdžiai padėkojė už suteiktą galimybę susipažinti su Europos Parlamento darbu, atsišveikino-

me. Džiaugėmės, galėdami susipažinti su kalėdiškai puošiamu Strasbūro senamiesčiu, amatininkų rajonu, gildijos namais, viduramžių bažnyčiomis ir Vyskupų rūmais, gynybiniais bokštais. Strasbūrą palikome jau kliaudžiant sutemomos.

Pervažiavę Reiną, per Bazelio miestą skubėjome į Šveicariją. Nors buvo tamsu, tačiau vienas po kito pravažiuojami tuneliai rodė, kad važiuojame per kalnus. Beveik vidurnaktį pasiekėme kalnuose įsikūrusio Aeschimiestelio „Baumgarten“ viešbutį. Išaušės rytas pasveikino sniegutomis kalnų viršūnėmis. Apie Šveicarijos gamtos grožį pasakyta daug, ir ne veltui. Važiavome į Montre kūrortą prie Ženevos ežero, nudriekusio net 72 kilometrus ir siekiančio iki 310 metrų gyly. Kurorto gatvėse auga palmes, žaliuoja magnolijos. Tadien švietė saulė ir oro temperatūra siekė 15 laipsnių šilumos, tad buvo keista stebėti šv. Kalėdoms dabinamą miestą – puošiamas egles ir kabina mas girliandas. Tačiau tokia krikščioniškos Europos tradicija... Vėliau apsilankėme Birono apdainuotoje Šiljono pilijje – storos sienos, skalaujančios Ženevos ežero, niūrūs rūsiai, viduramžiais alsuojančios menės paliko neįdildomą išpūdį.

Nukeliavome ir į Ženevą. Su šiuo miestu siejama daugybė tarptautinių susitarimų, pasitarimų, protokolų, konferencijų, konvencijų. Čia, Ženevoje, įsikūrusi JTOS būstinė. Apžiūrėjome senamiesčių, Šv. Povilo katedrą, pasivaikščiojome po tviskantį, išdidų miestą. Dar keletas žodžių apie Šveicariją, 26 kantonų šalį, kalbančių net keturiomis kalbomis, vadintą Helvetiją. Nacionalinė šalies valiuta – frankas, tik didžiuosiuose Šveicarijos miestuose galima atsiskaityti eurais. Visame pasaulyje garsūs Šveicarijos bankai, laikrodžiai, šokoladas, „Grijerės“ sūriai, gaminami net 15 mėnesių. Šveicarai itin konservatyvūs, santūrūs, tačiau nuoširdūs žmonės. Šveicaraivyrų – pukūs šauliai, tuo labai didžiuojasi, nes kiekvienas pasiruošęs ginti Tėvynę. Nekurdami pastovios kariuomenės šveicarai ginklus laiko namuose, periodiškai rengiami karinės kvalifikacijos kėlimo apmokymai. Aplankėme ir Šveicarijos sostinę Berną, nedidelį, tačiau savitos architektūros miestą. Kaip žinia, šio išpū-

dingo miesto senamiestis ištrauktas į UNESCO pasaulinio paveldo sąrašą.

Visiškai gyvenome kelio atgal nuotaika. Po vidurdienio riedėjome per Bazelį – trečią pagal dydį Šveicarijos miestą – į Vokietiją. Lapkričio 27-osios rytą važiavome į Heidelbergą, Antrojo pasaulinio karo metu per stebuklą ir blogą orą išlikusį miestą. Amerikiečių bombonešiai per tą pragaištingą ataką dėl blogo matomumo su žeme sulygino netoli ese Bruchzelį. Heidelbergas, išsi-dėstęs Nekaro upės krantuose, – tarsi architektūros paminklas su išpūdingomis bažnyčiomis ir pastatais. Aplankėme ir didžiausios pasaulyje pilies griuvėsius, pamažu restauruojamus. Vėliau aplankėme Spejerį. Šiame Vokietijos mieste išpūdingiausia 1030 metais pradėta statyti Švč. Mergelės Marijos katedra. Mūsų keliauninkų laukė dar vienas surupras Elerstادte, nedideliam 2 tūkst. gyventojų vyndarių miestelyje. Čia lankémės „Volmer“ vyno gamykloje, kur mus pasitiko didelio 87 hektarų vynuogyno savininko ir vynario žmona – lietuvių Zita Vaišvilaitė-Volmer, kilusi nuo Varnių. Ragavome keilių rūšių vyno, sužinojome gamybos technologiją bei apimtis – per metus „Volmer“ gamykla pagamina milijoną litrų puikios kokybės rūšinio vyno.

Kelionė namų link neprailgo, nes dvi dienas praleidome Vokietijoje. Pakeliui su stojome Veimare, Getēs ir Šilerio mieste, aplankėme senamiestį, karalių rezidenciją, pasigrožėjome kalėdiškai papuoštomis miesto aikštėmis, ir žinoma, pasidairėme laukutvių namų.

Grįzome tais pačiais keiliais per Lenkiją, tačiau jie atrodė trumpesni, nes, ko gero, jau buvome pasiilgę namų. Už šią nuostabią kelionę vyskusių vardu dėkoju euro-parlamentarui prof. Vytautui Landsbergiui, ponai Vitalijai Kondrotienei – už suteiktas istorines žinias bei rūpestį ir globą kelionės metu, Kęstučiui Daukšai ir vairuotojams – Petru ir Valdu už pui-kų mikroklimatą, o kelionės dalyviams, artėjant šv. Kalėdoms ir Naujiesiems metams, skiriu poetės Almos Karo-saitės žodžius:

Apsaugok mus nuo plikšalų duobėtų,
Ir žemą gruodžio saulę pakūrenk.
Kad niekas niekur,
niekad nedrebėtų...
Ir mus šilčiau geru žodžiu aprenk.
Algirdas BLAŽYS

Kitų metų prioritetas – bedarbystės mažinimas ir darbo vietų išsaugojimas

(atkelta iš 1 psl.)

Palyginti su 2008 m., reprezentacinės išlaidos 2009 m. ministerijose sumažėjo 64,3 proc., komandiruotėms – 52,5 proc., tarnybiniam transportui – 34,3 proc. Vyriausybės nuostata nesikeičia ir 2010 metais darbo užmokešio fondas valstybės tarnyboje mažės dar apie 10 proc.

Vyriausybė daug nuveikė taupydama mokesčių mokėtojų lėšas, kurdama efektivus valstybės tarnybos sąrangą. Nepaisant naikinamų įstaigų biurokratų pasipriešinimo, Vyriausybė priėmė praktiškai visus Saulėlydžio komisijos siūlomus sprendimus dėl vyriausybių įstaigų panaikinimo, optimizavimo ar sujungimo. Uždėtas finansinis ir teisinis „apynasris“ viešosioms įstaigoms, kurios negalės gauti tiesioginio finansavimo iš biudžeto ir atlikti viešojo administravimo funkciją. Sumažinus valdininkų skaičių, kitų metų liepos 1 dieną nebeliks apskričių administraciją. Jų funkcijos ir įstaigos bus paskirstytos centrinėi valdžiai ir savivaldai.

Itin svarbus proverzis įvyko energetikos srityje – likviduotas visuomenės pasipiktinimą sukėlęs „Leo LT“ projektas, padėti pirmieji pagrindai Baltijos valstybių elektros rinkai, įvestas griežtesnis energetikos monopolijų kainų reguliavimas.

Itin svarbu, jog sparčiai juda į priejų elektros tiltas su Svedija (pasiekta susitarimas su Latvija, iš ES gauta 175 mln. eurų parama); skelbiamas strateginio investuotojo atrankos tarptautinis konkursas naujos atominės elektrinės statybai.

2009 m. Lietuva tapo

skaidresnė, atsirado daugiau viešumo. „Transparency International“ šiemet geriausiai per visą nepriklausomybės dvidešimtmetį indeksu 4,9 ivertino korupcijos suvokimą Lietuvoje. Pasiekus 5,0 indeksą Lietuva galėtų vadintis iš esmės nekorumpuota vals-

tybe. Nors buvo prognozuojamas nusikalstamumo augimas, per 2009 metus (palyginti su 2008 metais) 10 proc. sumažėjo nusikalstamumas viešose vietose, žuvusiuju keiliuose sumažėjo 27,8 proc.

Igyvendinama Vyriausybės inicijuota aukštojo mokslo reforma. 2009 metų priėmimas į aukštąsias mokyklas organizuotas remiantis jau nauja tvarka, kuri „jveda“ sveikos konkurencijos elementą į aukštojo mokslo sritį. Pradedama įgyvendinti sveikatos priežiūros įstaigų pertvarka, kuri leis taupiau naudoti mokesčių mokėtojų lėšas ir efektyviau teikti svarbias sveikatos priežiūros paslaugas.

Svarbiausia, kad šių metų trečiąjį ketvirtį pasirodė pirmieji ekonomikoatsigavimo požymiai. BVP trečiąjį ketvirtį, lyginant su antruoju, išaugo 6 proc. (didžiausias šiuo metu ketvirčio prieaugis visoje ES), atsigauna eksportas, trečią ketvirtį, lyginant su antruoju, išaugė 7,9 proc.

Premjeras A. Kubilius teigė, kad visi pradėti darbai bus teisiami, o priėmus kitų metų biudžetą atsiras daugiau laiko naujiems darbams, būtinų struktūrinių reformų rengimui. Pagrindinis Vyriausybės uždavinys kitąmet bus bedarbystės mažinimas ir darbo vietų išsaugojimas.

„Tremtinio“ inf.

Komentaras

„Šatrija“ į Lietuvos politiką grįžta lydima „Vieningosios Rusijos“

Pasaulio ekonominė križių verčiant daryti nepopularius, tačiau būtinus sprendimus, krentant valdžioje esančių dešiniųjų politikų populiarumo reitingams, nuo „atsarginių suolelių“ guviai nuošoko politikos užribio dulkių pridengti veikėjai. Antradienį Seimui svarstant ir priiminėjant kitų metų apkarpinto „Sodros“ biudžeto lydinčiuosius įstatymus, darant skausmingus, bet valstybę

nuo bankroto gelbėti reikalingus veiksmus, prie Seimo parėkauti susirinko socialliberalų lyderis Artūras Paulauskas ir „Fronto“ vadukas Algirdas Paleckis. Naudojantis sunkiai valstybės situacija juos čia ateiti paskatino ne tik noras pasirankioti politinių dividendų, bet ir ant kairiojo „atsarginių suolelių“ užvirusi žiauri konkurenčinė kova.

(keliamas į 3 psl.)

Komentaras

„Šatrija“ į Lietuvos politiką grįžta lydima „Vieningosios Rusijos“

(atkelta iš 2 psl.)

Ją ypač užaštrino Kazimira Prunskienė, praėjusį sauitgalį su nauja partija ir nauju įkvėpimu stojusi į kovą už sovietmečio simpatikų ir nepatenkintujų piliecių paramos balsus.

„Sunku daugeliui profesionalų sėdėti ant „atsarginių suolelio“, kai nemažai megėjų žaidžia mūsų visų, Lietuvos likimu. Mūsų įsitikinimui, bent du trečdaliai nesėkmė, šiemet ištikusių Lietuvą, susiję su valdžios sprendimais, neįsklausymu į profesionalų nuomonę ir pasiūlymus“, – piktinosi ekspremjerė. Tokiai žodžiaiis gruodžio 5 d. citavo rinkėjų iš aktyvių politikos išmestą K. Prunskienę interneto dienraštis „Delfi“. Praėjusį savaitgalį ši sunkiasvorės „šlovės“ atstovė, nebeįskentusi stebėtojos vaidmens „ant atsarginių suolelio“, taip šlumštėlo nuo jo, kad išgirdo visa Lietuvą. Šeštadienį ištiegusi nauja partija – Liaudies sąjunga – į steigiamajį suvažiavimą susikvietė Rusijos, Kazachstano, Baltarusijos politikus. Kaip jos grįžimo į aktyvią politiką garsonešis ir decibelų stiprintuvas tiesiai iš Maskvos buvo pakviestas partijos „Vieningoji Rusija“ narys, Rusijos Dūmos Tarpautinių reikalų komiteto vadovas Konstantinas Kosačiavas. Iteikęs naujos prorusiškos partijos lyderei simbolinę mešką, kuri „tikrai draugiška ir lietuvių nenukriaus“, jis nepagailėjo kritikos tradicienėms lietuviškoms partijoms. Pasak jo, iki šiol Lietuvos nebuvo partijos, su kuria būtų galima bendradarbiauti, ir dėl to, jo vertinimu, „politinis gyvenimas Lietuvoje atitolo nuo procesų, vykstančių pašalyje, nuo to, kas vyksta užsienio politikoje, tarptautiniuose santykiuose“. Pasirodo, mums, Europos Sąjungos šalai, politikos įvykiai yra gerokai nutole, o tarptautiniai santykiai – nebepasiekiami!

„Deja, daugelis Lietuvos politinių partijų savo poziciją Rusijos atžvilgiu grindžia antagonistizmu ir demonizacija, ir su tokiomis partijomis mums nėra apie ką kalbėtis. Aš labai džiaugiuosi, kad K. Prunskienės kalboje buvo išsakyta konstruktivus požiūris į Rusiją, ir čia mes tikrai būsime sąjungininkai ir partneriai“, – sakė K. Kosačiavas. Mat naujosios Liaudies sąjungos steigėja ir „dvasinė lyderė“ iš karto pareiškė remianti prorusišką užsieniopolitiką: „Nesibaiminkime būti pavadinti prorusiška,

proslaviška (partija, – „Delfi“) ar kokiui kitu vardu, nes tai yra natūralus, atviras, manau, racionalus ir nacionalinius interesus atitinkantis požiūris į bendradarbiavimą su mūsų kaimynais“.

Po K. Kosačiovo pasiskymu mūsų užsienio reikalų ministras V. Ušackas pareiškė, kad gausus Rusijos auksčių atstovų dalyvavimas steigiamajame suvažiavime rodo bandymus daryti įtaką Lietuvos vidaus politiniams gyvenimui, o K. Kosačiovo pasiskymai apie Lietuvos politines partijas peržengė diplomatinio etiketo ribas. Mat į Vilnių atvykės aukštasis Rusijos politikos veikėjas nesileido į kalbas Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininko Audronio Ažubalio kviečiamas į oficialų susitikimą Seime. A. Ažubalis nesutiko su Rusijos puose susitiki neformaliu. Politikos analitikai tegalėjo konstatuoti, kad minėta valdančioji Rusijos partija rado dar vieną partnerį įgyvendinti savo strategiją posovietiniame regione. Sitokio atviro ir agresyvaus pasiskymo politikos arenoje, nukreipto prieš valstybinę politiką, atvirai nelojalaus Nepriklausomybės siekiams, jau seniai neteko stebėti. Nors tai atspindi vieną iš pagrindinių Nepriklausomos Lietuvos politinio gyvenimo dėsnингumą: kai tik mūsų šalis ekonomiškai susilpnėja, tuoju į politiką pradeda veržtis agresyvūs prorusiški elementai. Tai lemia ir ta priežastis, kad daugelis mūsų žmonių yra apoliški, neturintys stiprių politinių įsitikinimų, susirūpinę tik savo asmenine gerove, lengvai manipuliuojamų, žadant kokios nors asmeninės naudos.

K. Prunskienė taip atvirai žadėti prorusišką politiką galį ir dėl kitų priežasčių. Juk štai jau geri metai, kai jai, 1992 m. Aukščiausiojo Teismo pripažintai bendradarbiavus su KGB, nepadėjo nė keistas ir slaptas žemesnės instancijos teismo išteisinimas – visa viešoji erdvė pilna patikimų įrodymų, kad ji iš tiesų bendradarbiavo su KGB. Dabartinės Liustracijos komisijos pirminkino A. Urmono pastovus lipimas šiai „poniai“ ant kulnų, siekiant pagaliau užbaigtį dviprasmiškas interpretacijas, kaip „Šatrijos“, statuso atžvilgiu, matyt, išmušė pasutinius jos skrupulus ir leido atvirai pradėti prorusišką ir neva „Lietuvai naudingą“ žaidimą. Ji dabar bus užsienio politikoje draugiškų santykų su Rusija pagrindinė ašis ir

tarpininkė. Juk K. Prunskienė visą savo politinę karjerą taip siekė perimti vadovavimą mūsų šalies užsienio politikai ir sukti ją tik į Rytų pusę.

„Būti Lietuvoje Kazimira Prunskienė yra politiškai patogu ir populiaru. „Šatrija“, premjerė, partijos pirminkė (naujosios demokratijos, moterų, valstiečių, liaudies), kandidatė į prezidento postą... Kas tik nori. „Šatrijos“ amplua – tik gera pradžia (pusė darbo, kaip sakoma)“, – atsiduso savo komentare „Prunskienės liaudies šokis: „kazačiokas“ su Kremliumi“ politikos apžvalgininkas Vladimiras Laučius.

Labiausiai jaudina ir neduoda ramybės kitas faktas: tas pats valstybės funkcijas vykdančios Liustracijos komisijos pirminkas ir pagrindinis K. Prunskienės oponentas A. Urmonas šiuo metu yra patikimai nutildytas ir „pastatytas į savo vietą“. Dabartinio Seimo nario ir buvusio Vilniaus apygardos teismo, ištisinio K. Prunskienė dėl bendradarbiavimo su KGB, Civilinių bylų skyriaus pirminkas Konstantas Ramelis, neva įžeistas Liustracijos komisijos pirminko įtarimais dėl jo vaidmens K. Prunskienės išteisinimo reikalouse, padavė jį į teismą dėl šmeižto. Vilniaus miesto 2 apylankės teismo teisėjas Gediminas Viederis visiškai pritaria K. Ramelio nuoskaudoms ir lapkričio 19 d. laikinai areštavo A. Urmono butą, kad galėtų užtikrinti K. Ramelui galimybę prisiteisti iš jo 100 tūkstančių žalai atlyginti. Taigi Liustracijos komisijos pirminkas savo areštuoamute buite kantriai laukia galutinio teismo nuosprendžio ir tikriausiai nebeturės ūpo aiškinti apie K. Prunskienės ir jos pasekėjų darbelius. O Lietuvą į „laba draugiškos meškos“ glėbį stumianti K. Prunskienė, „Tremtinio“ skaitytojams geriau žinoma kaip buvusi KGB bendradarbė, slapyvardžiu „Šatrija“, „oficialiai“ viešojoje erdvėje bus pristatoma štai štai: „K. Prunskienė 1990–1991 metais buvo pirmoji Lietuvos premjerė po nepriklausomybės atkūrimo, 2004–2008 metais ējo žemės ūkio ministrės pareigas“.

Pirmadienį žurnalistų paklausta, kaip vertina K. Prunskienės naujos partijos steigimą ir politinius pareiškimus, mūsų šalies Prezidentė Dalia Grybauskaitė atsakė esą džiaugiasi, kad „atvirai deklaruojama – ašku, su kuo turime reikalą“. Tačiau ar Prezidentė mato visą šio „reikalų“ panoramą? Ar jি, atsakanti už Lietuvos teismų darbą, pagaliau pradės gilintis į tai, kas vyksta mūsų teismuose ir pagaliau kam jie dirba?

Ingrida VĖGELYTĖ

Skaitytoju mintys

Ar vėl kartosime senas klaidas?

Romėnai sakydavo: tauta, nežinanti savo istorijos, pasmerktą ją pakartoti. Stebint šiandieninius įvykius Lietuvos tenka konstatuoti liūdną faktą – lipame ant to paties 1992 metų grėblio, kuris visa sovietinės nomenklatūros galia kaukštėlojo į kaktas taip, kad ir šiandien žmonėms nepakanka ižvalgumo suvokti, kas ištėsi slepiasi už raginimų „vyti lauk Kubilių“, „protestuoti prie tautos skurdinimą“.

Cia slepiasi ne kas kita, kaip ta pati sovietinių nomenklatūrininkų ir valdininkelių armija, kurios rankose, deja, po lemingųjų 1992 m. Seimo rinkimų liko reali valdžia... Tad kad ir ką sugalvotu dešiniųjų Vyriausybės, šio nelemono rubikono joms peržengti nepavyksta ir visi geri sumanymai sužlugdomi. Keičiausia, kad kartais žiniasklaidoje pasirodantys pranešimai apie sulaikytus kyšininkaujančius „beriozovų žentus“, nusikalstamai išlaidaujančius „mikailas“ ir to nepastebinčius „vaičiulius“ neatveria žmonėms akių, jog tokie A. M. Brazauskas artimieji bei statytiniai ir yra atsakingi už ekonominį nuosmukį. Lūdina, bet kodėl niekam nekyla klausimas, ką iki 2008 m. Seimo rinkimų veikė kairiųjų Vyriausybės, kad naujai išrinktai dešiniųjų daugumai teko negaišti nė minutės, pamiršti miegą ir dirbtį per naktį? Sakykite, ką norite, bet analogiška situacija buvo tik tragiškaisiais 1940 m., kai tuometinei Vyriausybei per naktį teko išspręsti pakibusiant plauko valstybės likimą.

Tačiau pasaulinės krizės akivaizdoje šalį ant ekonominės bedugnės krašto pastate, daug kartų pavadinimus keičiai, bet komunistinių polinkių neišsižadėjė neokomunistai neketina pripažinti savo kladų ir kiršina tautą, ragindami nepritarti A. Kubiliaus Vyriausybės pastangoms attraukti Lietuvą nuo prarajos. Tam naudojamos visos prieinės: šmeižiama, tyčiojamas, meluojama. Netgi valsybinė televizija, kurioje, atrodo, neturėtų stigti informacijos ir paaškinimų apie Vyriausybės pastangas bristi iš krizės, pila į ugnį žibalą.

Štai praėjusią savaitę per LTV buvo rodoma žurnalistės Jolantos Butkevičienės laida „Paskutinis klausimas“. Apie tai, kad klausimas „Ar išgelbės „Sodrą“ pensijų mažinimas“ buvo savaimė tendencingas, kalbėti neverta, bet įdomu štai kas: į „Trem-

tinio“ redakciją paskambinės rumšiškietis Vytautas Markevičius teigė pastebėjęs, jog jo skambutis „Taip“ įtartina ilgai nepakeitė ekrane rodomy skaičių, o ties atsakymu „Ne“ skaičiai augo akimirksniu. „Kai sumanau paskambinti, už „Taip“ buvo pasiskabę 100 skambinusiu. Surinkęs numerį išgirdau, kad mano skambutis išskaitytas, tačiau ekrane matomas skaičius 100 ir toliau nesikeitė. Suskaičiau iki 12 sekundžių, skaičius nesikeitė! Paskui vaizdas nukrypo į studiją, kurį laiką tenvyko pokalbis, o kai vėl parodė skaičius, ties „Taip“ buvo 102. Žinoma, ties „Ne“ buvo keturzenkliai skaičiai. Kas pasakys, kiek tokiu skambucių, kaip mano, buvo delsiama parodyti ekrane, o gal jie buvo „išskaityti“, bet išvis neparodyti? Suprantu – „išskaityti“ reikia, nes skambuciai mokami, bet į tablo galima ir neįtraukti – kad susidarytų vaizdas, jog pritariančių A. Kubiliaus Vyriausybės pastangoms beveik nėra. Kas tai – juodosios technologijos?“ Rumšiškietis teigė tokį „triukų“ su skaičiais pastebėjęs ir per kitus televizijos kanalus rodomą analogiškų laidų metu.

Gruodžio 7 d. po susitikimo su visu Seimo frakciju atstovais Prezidentė Dalia Grybauskaitė žurnalistams sakė, kad 2010 metai bus lemiami – arba Lietuva atsistos ant kojų ir pagaliau išeis iš sunkmečio, arba toliau grims į jį. Šalias vadovė įvertino Ministru kabineto darbą, suprantamai paaiškino, kodėl prireikė mažinti senatvės pensijas, išmokas. Lietuvos Prezidentė paragino visuomenę laikytis rimties: „Protestuodami prieš korupciją, melą, negebėjimą dirbtį, atsakomybės nebuvimą, protestuojame teisingai. Nemanau, kad yra prasminga protestuoti prieš globalią sudėtingą situaciją, kuri yra ap link Lietuvą ir kuri tiesiogiai lemia, kad Lietuvių šiandien sunku, kaip ir visoms aplink esančioms valstybėms. Todėl kviečiu visus, kuriems sunku, ypač labiausiai pažeidžiamus gyventojų sluoksnius, laikytis supratimo, kantrybės.“

Bet ar išgirs Prezidentę jos rinkėjai, ar išbris jie iš dabartinės opozicijos, absoliučiai nieko nesiulančios, tik neigiančios Vyriausybės pastangas, ar atsisakys kladinancių miglų, kurias dar labiau suritština angažuotos televizijos laidos.

Kęstutis ŠILKŪNAS

GULAGO pėdsakais

Bendrijos „Lemtis“ ekspedicija į lietuvių kalinimo vietas Komijoje

Tęsinys.

Pradžia Nr. 44 (874)

Pagaliau pasirodė saulė. Miestas, iki tol atrodės pilkas, nykus ir murzinas, tarsi įgavo kitų spalvų. Atrodė visai gražus.

Vakare užėjome į Vorkutos centrinių paštą norėdami nusipirkti vieną kitą atvirutę. Pasiteiravus apie tai, pardaveja nuščiuvo. Supratome, jog šiamie mieste užsieniečiai keliautojai ne dažni svečiai, jiems skirtų suvenyrų taip pat ne per daugiausiai. Pardavėja po dešimties minučių grįžo nešina atvirutėmis. Prieš parodama išraiškingai nupūtė dulkes. Nepatikėsite – nusipirkome 1992 m. atviručių, kurioms turbūt būtų sudėtinga rasti epitetą norint palyginti su šiu laikų vakarietiškais suvenyrais. Jos buvo unikalios, savitos, per tiek laiko įgijusios tam tikrą istorinę vertę ir pirkėjų suradusios tik po 17 metų.

Pasivaikščiojome centriniems Vorkutos gatvėmis. Pagrindinė jų pavadinta Lenino, kitos gatvės – taip pat sovietiniai pavadinimais: „Per galės“, „TSRS 50-mečio“ ir kitais. Lenino gatvė plati, didžiulė, nuo senų laikų pritaikyta paradams ir eisenoms. Daug „stalinistinių“ pastatų, „chruščiovinių“ pompastikos, senų šūkių – „Stiprios šachtininko rankos saugo tame, Vorkuta!“, „Šachtininko diena – pagrindinė Vorkutos šventė!“ ir kitų.

Kitą dieną vietiniu transportu nuvykome į Oktiabrskij gyvenvietę. Kapinėse tarp žuvusių šachtininkų suradome ir lietuvišką pavardę. Višų mirties data – 1964 metai. Prie pagrindinio takelio į kapines netikėtai išvydome žmogaus ūgi siekiantį ažuolinį kryžių. Prięjė arčiau nustebome – tekstas ant lenteles užrašytas lietuviškai: „Lietuviams tremtiniams atminti“. Pasirašė Visureigų klubas iš pajūrio. Neįtikėtinės sutapimas – kryžius pastatytas būtent rugsejo 5 dieną – lygiai prieš trejus metus šiose kapinėse buvo grupele lietuvių, jamžinus iš taučių atminimą.

Grįžtant į autobuso sustojimą pro šalį einantys vietiniai pasiteiravo: „Ar jūs iš Holivudo?“ Mat juos sudominome nešama filmavimo, fotografinimo technika.

Vakare susitikome su „Memorial“ organizacijos Vorkutoje pirmininku Kalmukovu. Jis labai įdomiai pa-

sakojo apie Vorkutos gyvenimą, žmones. Įdomu, jog anglies gavybą čia galima vykdyti dar 200 metų. Miestas stovi ant kilometro storio akmens anglies kločių. Vorkutos gyventojai tarsi nuolat juda po visą miestą palei veikiančias šachtas. Ten, kur dar išgaudavo anglę, žmonės gyveno, o kur šachtas sunaikino, liko vien negyvenamai, aplieisti tarsi vaiduokliai namų kvartalai.

rijos tyrinėtojas. Abezėje kalbėjome su ketutuvietinių gyventojų. Pastebėjome keistą reiškinį – vietiniai sunkiai bendrauja su nepažystamaisiais. Padarėme išvadą, jog žmonės vis dar kausto visuotinė 50 metų stingdžiusi baimę, kai viskai kontroliavavo valdžia nurodinėdama, kaip ir ką daryti.

Prieš Abezės kapinių iėjimą stovi 1992 m. negrūsių į tėvynę lietuvių atminimui

Abezėje, prieš kapines, lietuvių pastatė paminklą, „Negrūsiems“
Gintauto Aleknos nuotr.

Abezė – gyvenvietė ant poliarinio rato žymos

Lygiai po savaitės, praleistas niūrioje Vorkutos žemėje, ankstų ryčių traukiniu pajudėjome iš šiauriausio mūsų ekspedicijos taško. Kitas objekto – Abezės gyvenvietė, esanti už 160 km į pietus nuo Vorkutos, įkurta arti linijos, žemėlapiuose žymintos poliarinės speigraičių. Kadaisi Abezė turėjo miesto tipo gyvenvietės statusą. Tai buvo svarbus taškas tiesiant geležinkelio liniją į Vorkutą. Apie Abezėje buvo įrengti 7 lageriai, juose kalėjo apie 20 tūkst. žmonių. Tik kalinių rankomis buvo supilti geležinkelio sankasa per tundros pelkes, pastatytas didžiulis tiltas per Usos upę.

20 amžiaus viduryje Abezėje gyveno apie 30 tūkst. žmonių, dabar telikę vos 700 gyventojų. Lagerius sunaikinus, dalis žmonių išvažiavo. Abezėje yra mokykla, kurioje mokosi 83 mokiniai. Mokykloje sutikome sargą Vasilių, nuo jo sklidą alkoholio kvapas. Pirštu parodės į ant sienos kabantį Rusijos Federacijos prezidento D. Medvedevo portretą, bandė įrodyti, jog Baltijos šalys – Rusijos priėsai. Nesiginčiome. Juk sudėtinga nuginčyti apgirtusį žmogų. Abezėje mus pasitiko ir šiltai priėmė vietas „Memorial“ pirmininkas Viktoras Vasiljevičius Ložkinas – ramus žmogus, pasižentės isto-

pastatytas paminklas „Liepsnojantis kryžius“. Postamento apačioje keturiomis kalbomis parašyta „Negrūsiems“. Aplankėme ir sutvarėjame memorialines kapinaites. 1949 m. Abezėje buvo įsteigta neįgaliųjų lageris, kuriame buvo kalinami seni, palieę kaliniai. Apie 150 lietuvių palaidota Abezės kapinėse. Dalies kapinių jau nebéra. Tarp daugelio likimo brolių kapinėse ilsi profesoriaus, žymaus filosofo, meno istoriko, 1928–1949 m. gyvenusio Lietuvoje, Levo Karsavino palaikai. Jo kapas pažymėtas 11 numeriu. Netoliene palaidotas kitas žymus lietuvis – generalas Jonas Juodišius. Šiai Amžino poilsio vieta su teiktas memorialinių kapinių statusas, tačiau viskas aplieista, pamiršta. Sutvarėjame kapus, išskirtome krūmus, uždegėme žvakutę, tylių parymojome.

Abezėje užėjome į parduotuvę. Nors pasirinkimas skurdus, tačiau jauna maloni pardavėja bandė įrodinėti, kad visko čia yra. Prekės atvežamos retai, nes vienintelis kelias pasiekti užpoliarinė – geležinkelis.

Vienintelė vieta, praskaidrinanti niūrų kaimo vaizdą – Usos upę. Gamta šalia jos žavi, aplink ramu, tylu, natūralu, vaikšto laisvi žirgai.

(Bus daugiau)

Tomas KAZULĖNAS

Naujos knygos

Tebūnie užrašyta ir suvokta

Penktajame amžiuje žlugos Romos imperija, kartu su ja žlugo senoji vergovinė santvarka ir pradėjo formuotis nauja – feodalinė. Penktasis amžius laikomas senųjų amžių pabaiga ir naujos istorinės epochos – viduramžių pradžia. Viduramžiai su feodalone santvarka Europoje tėsesi ligi 17 amžiaus vidurio. Rusijos imperija savo valdose baudžiavą, taigi ir feodalinę santvarką, naikino reformomis. Tačiau po 1917 metų spalio perversmo imperijos kaimas faktiškai grįžo į baudžiavinius, miestas – valstybinio kapitalizmo santykius. Deja, greta valstybinio kapitalizmo radosi naujoviška, imperijos galią palaikanti vergija – visas vergijos archipelagas, gamtos išteklių maitinės pramonė, vykdė „didžiasias komunizmo statybas“ – Belomorkanalą, Bamu, Klymos kelio ir kt.).

Mūsų istorikai bei pasipriešinimo imperijai tyrinėjai dar ir dabar visą dešimties milijonų kalinių sutelkusių lagerių archipelagą tebelaike bausmės už priešinimą sovietinei ideologijai ir santvarai vieta, sovietinės tironijos apraiška. Iki smulkmenų gyvendama represinių struktūrų veikla, aprašoma kalinių ir tremtinų buitis, prižiūrėtoju žiaurumas, mirtys, žmogaus išniekinimui prilygstantys laidojimai. Tačiau jokiuose šaltiniuose nerimas važtarashi, liudijančių milijonus tonų iškastos akmens anglies, vario ar kitokios rūdos, medienos, kuria buvo penima sovietinė pramonė. Ir juolab niekur nerimas atskleistas priežasties, kodėl žlugo GULAGO archipelagas. Priežasties neatskleidė ir savo chrestomatiniai veikale Solženycinas. Pasirodo, nelengva peržengti kalte įkaltais nuostatas, prasiskverbt i esmę per apgaulingą išorę, išjudinti nusistovėjusius stereotipus. Tačiau tai gali padaryti ir daro tie, kurie iš vidaus pažino sovietinę vergovę ir tironiją, kurie patys, tapę tos griūties priežastimi, atskleidžia visuomenėi GULAGO archipelago griūties priežastį.

Buvęs politinis kalnys, netik šiapus, bet ir anapus kalėjimo grotų kovoje už pavergtų tautų laisvę, jau aštuntą gyvenimo dešimtmjetį ipusėjės Edvardas Burokas savo knygą „Pūtėme prieš vėjā“ serija, dokumentinis ir vaizdais atskleidžia tai, ko negeba ar dar nedrįsta pasakyti minėti istorikai, tyrinėtojai ir

memuarų rašytojai. Daugelis GULAGO griūties priežastimi tebelaiko tirono Stalino mirtį, chruščiovinių „atodrėk“ ar vergų darbo neefektumą. Tačiau vengiamą atskleisti sovietinių vergų streikus, sukilmus, parodyti jų tikslą ir reikšmę sovietinei ekonomikai žlugdyti.

Besibaigiant šiemis metams, išleista Edvardo Buroko knygos „Pūtėme prieš vėjā“ 3-čioji dalis su paantrašte „Vytauto Vaineikio juodos dienos, baltos naktys“. Pirmoji dalis „Ko nepasakė Solženycinas“ publikuota 1998 metais, antroji – „Sukilimas“ – 2008 metais.

Pastarojoje knygoje per V. Vaineikio ir jo bendražygį suvoktą imperijos griūties sieki bei veiklą vaizdžiai, su dokumentiniais liudjimais parodyta laisvés kova okupuotos Lietuvos pogrindye ir kova už grotų nelaisvėje. Knygoje atskleisti V. Vaineikio organizacinių gebėjimai, jo nuolat kuriama kovos strategijos ir būdų jvairovė, sparnuotomis eilėmis ir dailininko teptuku išreikšta žavinti meilė Tėvynėi. Jis parašė Lietuvos laisvés kovotojų sąjungos (LLKS) manifestą ir statutą, organizavo pogrindžio radijo stoties sukūrimą, drauge su Edvardu, Antanu ir Jonu Burokais, kunigu Juozapu Dobrovolskiu 1975 metais pradėjo spausdinti LLKS pogrindžio leidinį „Varpas“. Knygoje skaitytojas ras tarsi ne pagal galias ir sąlygas V. Vaineikio aikrokštams prilygstančių sumanymų ir veiksmų, kurių daugumą jis sugebėjo įgyvendinti. Nors bendražygiai V. Vaineikio nelaikė šventu žmogumi, nes gyvenime buvo suklupęs, tačiau kėlési, pasišventusiai siekė Lietuvos neprisklausomybės idealo. Palikęs neužmirštamą pėdsaką, Laisvés kovotojas idealo iškūnijimo sulaukė.

Nereikia būti daug išmanančiu analitiku, kad trijose knygose parodyta Laisvés kova iš tikrųjų ir buvo GULAGO archipelago griūties priežastis, priartinus vienos blogio imperijos griūtį.

Tiek E. Buroko sukaupta Laisvés kovas liudijanti medžiaga, tiek pas kitus kovotojus bei jų artimuosius saugoma, tebelaukia savo valandos... Ją, tikėkimės, priartins serijos „Pūtėme prieš vėjā“ autorius. Tebūnie Laisvés kovų epopėja užrašyta ir suvokta.

Algimantas ZOLUBAS

Partizanų Motinos

Viktorija Girdauskaitė-Runienė

Zanavykų krašto lygumose, tarp Šakių ir Plokščių, dideliame sode, primenančiai rojaus kampelį, buvo įsikūrė darbštūs ūkininkai Viktorija ir Pranas Runai. Trobas statė ant akmens pamatų, o sodas, sodybą supantys ažuolai, uosiai ir jo varai žavėjo vietinius ir praeivius. Ties vartais driekėsi gluosnių alėja, o prie gyvenamojo namo puikavosi gėlynai su rūtomis apsodintais Gedimino stulpais, Saulių ženklu, Vytimi...

Pranas Runas, g. 1875 m., caro metais baigė keturias klases, tarnaudamas kariuomenėje Sankt Peterburge baigė felcerių kursus. Dirbo felceriu. Prasidėjus Rusijos-Japonijos karui, pasitraukė į Angliją. Grįžęs paveldėjo tévo ir Prano Runo ūkius, vėdė Melninkų kaimo ūkininkaitę Viktoriją Girdauskaitę, g. 1885 m. 1918 metais gyvenamojo namo patalpose jaujė ūkininkai išteigė lietuvių pradžios mokyklą. Joje dienos mokési vaikai, vakarais į suolus sėsdavo suaugusieji.

Jaunoji Runienė buvo energinga moteris, darbštū ūkininkė. Jų ūkyje buvo gera svetingai sutiktam pakeleiviui, svečiui ir vargšui. Elgetas ūkininkė pamaitindavo, išmaudydavo, pakeisdavo drabužius. Runų namuose dažnai būdavo svečių, nes Pranas Runas buvo Plokščių savivaldybės narys. Mokyklos mokytoja Agutė Naujokaitytė kartu su ūkininkine Viktorija dažnai rengė vakarienus, vaidinimus.

Darni ūkininkai Viktorijos ir Prano Runų šeima užaugino penkis vaikus. Vyriausioji Marytė, baigusi mokslyus, mokytojavo Raseiniuose, tačiau jos jaunystę 1942 metais nusinešė džiova.

Ūkio paveldėtojas Pranas, g. 1916 m., dirbo Šeduvoje agronomu, nuo 1941 m. buvo Lietuvos laisvės armijos gretose, aktyviai dalyvavo Birželio sukilime. Vokiečių okupacijos metais grįžo į téviškę, perémė ūkio valdymą, dirbo agronomu Šakuose ir Plokščiuose.

Sūnus Vytautas, g. 1926 m., mokési paskutinėje Šakių „Žiburio“ gimnazijos klasėje. 1944 m. išstojo savanoriu į gen. P. Plechavičiaus Vietinės rinktinę, mokési karininkų

mokykloje Marijampolėje. Vokiečiams likvidavus šią mokyklą Vytautui pavyko sveikam grįžti į namus.

Duktė Birutė, g. 1923 m., gyveno ir mokési Kaune, Irena, g. 1932 m., baigusi Prancų

Viktorija Runienė ir Pranas Runas

pradžios mokyklą, gyveno kartu su tévais.

1945 m. pavasarį Runų sūnus Pranas su Lietuvos kariuomenės karininku Jurgiu Valčiu nuo sovietų okupantų besislapstančius virus subūrė į karišką organizaciją, padalžią Lietuvos laisvės armijos vadovybei. Dalinio štabo nariai: Jurgis Valtys-Tunda, jo pavaduotojai Dimidavičius-Viršila ir Pranas Runas-Šarūnas. Tévai suklupusius prie jų kojų sūnus Praną ir Vytautą palaimino ginkluotai kovai už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

Sūnams išėjus, Runų namuose pradėjo lankytis enkavedistai bei stribai ir atlikinėti apklausas bei kratas. Po eiliu stribų siautėjimo tévą Praną Runą areštavo. Daboklėje laikė iki 1945 m. rugpjūčio 29 d. – iki tos dienos, kai šeima buvo tremiama į Permės srities Molotovo gyvenvietę.

Iš gyvulinių vagonų žmones „iškrovė“ Mendelejevo stotyje. Septintą dešimtį einantis Pranas Runas po tardymu viškai paliego. Prie jo glaudėsi neatsigavusi po stribų mušimo Irena. Išvargusi Viktorijai Runienė iš visų jėgų stengėsi atrodyti rami ir praše melstis bei atsiduoti Dievo valiai. Kaip netinkančius miško darbams, visus mėnesį išlaikė po atviru dangumi. Vėliau atvežė į Sobolevo gyvenvietę. Nedaug trūko, kad tremtiniai mirė badu.

Už nuopelnus Lietuvai 1991 metais Birutei Šidlauskienei įteikta Padėkos raš-

1947 metais senelius ir ne pilnamečius vaikus nugabeno į Verch Kučioje buvusią kirtavietę. Ten duodavo 200 gramų duonos ir du kartus per dieną „sriubos“. Tačiau išsekės Prano kūnas neatsigavo.

1948 m. birželio 22 d. jis mirė. Tik prieš mirti Pranas sužinojo, kad jaunėlis jų sūnus Vytautas, svajojės tapti inžineriumi architektu, 1945 m. rugsėjo 12 d. žuvo nelygioje kovoje su pasienio enkavestistų daliniu. Viktoriją Runienę ir dukterį Ireną prislėgė dvigubas skausmas – žinia apie sūnaus ir brolio mirti bei skaudi gyvenimo draugo ir tévo netektis.

1950 metais Viktoriją Runienę perkėlė į Kosos kirtavietėje įkurtus invalidų namus. Irena liko Kudimkare, ir tik 1953 metais gavo leidimą pasuumti mamą iš Kosos senelių prieglaudos.

Mama ir duktė gaudavo laiškų iš lagerio. Juos rašydavo Birutė. Tačiau apie broli Praną daugiau nei metus jokių žinių neturėjo. Kartą Birutė pranešė, kad 1951 m. birželio 16 d. Pranas Runas-Daugirdas buvo išduotas, apsuotas MGB viadukariuomenės ir pašautas į koją. Nenorėdamas pasiduoti jis garbingai žuvo. Apie tai esą ji žinojusi dar 1951 metais, tačiau, saugodama mama sveikatą, neraše.

1957 m. Viktorija Runienė su dukterimi Irena gavo išleidimo iš tremties dokumentus ir kartu su žentu ir vyru Liudviku Belicku išvyko į Lietuvą. Apsigynė Šiaulių. Viktorijai ir Irenai užteko jėgų aplankytį Šakių apskritęje Plokščių valsčiuje Bundžų kaime buvusią Runų sodybą. Ji buvo sulyginta su žeme. Abi suklupusios plyname lauke glostė rankomis žemę...

Viktorija Runienė mirė 1963 metais. Irena kartu su Birute 1989 m. parvezė tévelio Prano Runo palaikus ir palaidojo Kaune, Petrašiūnų kapinėse, šalia žmonos.

Viktorijai Runienei, Pranui Runui bei Irenai Belickienei suteiktas Laisvės kovų dalyvio statusas. Birutei Runaičiui-Šidlauskienei ir Vytautui Runui suteiktas Kario savanorio statusas, Pranui Runui – Kario savanorio statusas ir kapitonu laipsnis.

Už nuopelnus Lietuvai 1991 metais Birutei Šidlauskienei įteikta Padėkos raš-

Sveikiname

Buvusių Irkutsko tremtinę Danutę ČESNAITYTĘ-BITINIENĘ, gyvenančią Akmenės r. Kruopių k., nuoširdžiai sveikiname jubiliejaus proga ir linkime puikios sveikatos, išvermės, saulėtų dienų, Dievo palaimos.

Sesuo Aldona su dukterimis Jolanta ir Renata, LPKTS Vilniaus skyrius

* * *
Garbingo 80-ojo jubiliejaus proga sveikiname buvusį Šatrijos rinktinės Vyčio būrio Laisvės kovotojų ryšininką, Vorkutos lagerių politinių kalinių Stasį VELAVIČIŪ ir linkime neblėstančio optimizmo, stiprios sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Mažeikių filialas

Pastatykime paminklą Kovotojų, žuvusių už Lietuvos Laisvę, Motinai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajunga jau ne vienerius metus siekia jamžinti Laisvės Kovotojų Motinų atminimą. Prieš keletius metus kilo idėja pastatyti simbolinį Kovotojų, žuvusių už Lietuvos Laisvę, Motinos paminklą, numatytajam vieta Kauno buvusiose senosiose kapinėse. Sumanymas pradėtas įgyvendinti.

Prie šio paminklo pastatymo galite prisidėti ir Jūs, Jūsų šeimų nariai, giminės, kaimynai, pervesdami į **Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos DNB NORD banko sąskaitą Nr. LT864010042501566754** norimą paaukotį sumą.

Dékojame paaukojusiesiem:

Genovaitei Bazilevičienei – 100 litų,
Valerijai Maleckienei ir Palemono tremtiniam – 400 litų,
Algirdui Pilkiui – 100 litų,
Onai Milinauskaitė-Bulanovai – 50 litų,
Albinai Milinauskaitė-Baranauskienė – 50 litų,
Antanui Mitkui – 100 litų,
Jurgui Nievuliui – 100 litų,
Juozui Kubiliui – 100 litų,
Alfonsui Vytautui Auguliu – 150 litų,
Jonui Padiliūnui – 100 litų,
Pranutei Stankevičiūtei-Levickienei – 100 litų,
Albinai Zubelienei – 100 litų,
Albertui Ruginiu – 100 litų,
Antaninai Gaidelienei – 200 litų.

LPKTS pirmininkas Antanas Lukša

tas. 2003 m. minint Sajūdžio 15-iasias metines Birutė Šidlauskienė ir Irena Belickienė apdovanotos Lietuvos Sajūdžio Padėkos raštais. Lietuvos Respublikos Prezidento dekretu už nuopelnus kuriant ir stiprinant Lietuvos kariuomenę bei krašto apsaugą Birutė Šidlauskienė, Pranas ir Vytautas Runaičiai apdovanoti Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliais.

Už narsą ir sumanumą kovojant su priešu Pranui Runui-Daugirdas pelnė daug padėkų ir apdovanojimų. 2001 m. LR Prezidentas V. Adamkus 50-ųjų žūties metinių proga Praną Runą apdovanoto Vyčio Kryžiaus ordinu. Jo žūties vietoje Šakių rajono Girdžiūnų gyvenvietėje vėtos gyventojai pastatė kryžių su užrašu: „Jis Laisvę gynė mūs ne žodžiais, bet kova. Jo žygdarbius minės atgimus Lietuva.“ Atokiau

kalnelyje Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras Pranui Runui ir šioje apylinkėje žuvusiems kovotojams pastatė Atminimo ženklą.

Daugvertingų padėkų, apdovanojimų pelnė šios garbingos šeimos nariai. Tik džiaugtis jais buvo lemta ne visiems, o ir išlikusiems – neilgai. 2008 m. gruodį mirė Birutė Šidlauskienė, palaidota Kaune, Petrašiūnų kapinėse, šalia tévų ir 1990 metais mirusio vyro Antano.

Tarp Plokščių ir Šakių, Zanavykų krašto lygumose, toje vietoje, kur kadaise pui-kavosi Runų sodyba, Irenos ir Birutės Runaičių lėšomis pastatytas ažuolinis kryžius primins vaikams ir vaikiniams, kad tévynę Lietuvą privalu mylėti ir saugoti labiau už gyvybę.

Irena RUNAITĖ-BELICKIENĖ

Pirmieji partizanų junginiai Panevėžio krašte kūrėsi 1944 m. – antrosios sovietų okupacijos pradžioje. Šie būriai buvo pakankamai judrūs, neturėjo nuolatinį gyvenamąjį slėptuvį, pagal aplinkybes susitelkdavo atskiroms operacijoms vykdyti ir vėl kuriams laikui išsisklaidydavo. 1944 metų rugpjūtį Panevėžio krašte jau minimi tikrieji partizanai. Pamažu kūrėsi partizanų apygardos. Panevėžio apskrityje pirmoji įkurta Vyčio apygarda. Jos centras iš pradžių buvo Ukmergės apskrityje. Tiksliai apygardos įkrimo data nežinoma, bet vienos NKGB organų spec. pranešimė LSSR saugumo komisarui gen. Efimovui nurodyma, kad 1944 m. pabaigoje „Siesikų, Pagirių, Taujėnų, Raguvo, Ramygalos ir Vadoklių valsčiuose įkurti apygarda „Vytis“. 1944 metais Ukmergės apskrityje susikėdu partizanų rajonai – pagrindu įkurti Vyčio apygarda. Pirmuoju Vyčio apygardos vadu tapo Lietuvos kariuomenės karininkas Juozas Krikštaponis. Apygardos štabui priklausė partizanai: Antanas Danyla-Kernius, Bronius Eglinskas, Marijonas Smetona, Jonas Dambrauskas, Juozas Survila-Šarūnas, Bronius Kadžys-Vytautas. Archyvų duomenimis, jau 1944 m. antroje pusėje Panevėžio krašte veikė daugiau nei 500 partizanų. Pirmas ryškesnis partizaninės kovos pasireiškimas Panevėžio krašte įvyko 1944 metų spalio 3 dieną, kai P. Kecoriaus būrys užpuolė Vadoklių miestelio milicijos būstinių ir išvadavo areštinėje būviusi suimtuosius. To meto sovietų dokumentuose, kaip gausiausi partizanų, minimi keli Panevėžio krašto valsčiai: Ramygalos, Vadoklių, Šimonų, Viešintų ir Troškūnų. Raguvo valsčiaus partizanų būryje taip pat buvo apie 100 vyru. Raguvo partizanų būriui vadovavo mokytojas, buvęs šaulys ir Tautininkų sąjungos narys Pranas Rutkauskas. Ramygalos valsčiuje veikė vienas iš didžiausių Panevėžio apskrityje Antano Užkuraičio 150 partizanų būrys.

Sovietų valdžia kaupė jėgas kovai su partizanais, buvo telkiama naikinamujų būrių kovotojai. Iki 1944 m. gruodžio Panevėžio krašte buvo sukurti 16 tokiai būrių, turėjusių 572 kovotojus. 1944 m. gruodžio 8 d. specialiai kovai su partizanais į Panevėžį atvyko 95-asis pasienio pulkas. Jame tarnavo 1 tūkst. 277 kariškiai. Vadoklių, Subačiaus, Viešintų, Troškūnų, Šimonų vals-

čiuose buvo įsteigtos karokomendantūros. Atkakli partizaninė kova tėsėsi ir 1945 metais. Jau sausio mėnesį sovietų daliniai Ukmergės apskrityje Taujėnų valsčiaus miškuose puolė 40 vyru J. Krikštaponio ir 130 vyru Stasio Eit-

Panevėžių perkeltas 25-asis šaulių pulkas ir įkurdintas dabantinės Elektros g. 15 numeriu pažymėtame pastate. Jis priklausė 4 NKVD šaulių divizijai, vadovaujamai generolo P. Vetrovo. 25-asis šaulių pulkas ilgesnių laikų kovojo su

Vadas D. Vaitelis-Briedis ir jo pavaduotojai J. Survila-Šarūnas ir Petras Blėka-Plerpalankiavosi partizanų būriuose ir duodavo žodinius nurodymus. Panevėžio apskrityje Vyčio apygardai priklausė būriai, veikiantys Vadoklių,

ginkluotų susirėmimų su priešu. Didelė netektis partizanus išliko 1949 m. liepos 31 dieną. Tada Vadoklių valsčiaus Šilagilio miške žuvo Vyčio apygardos štabo viršininkas Kostas Tavaka-Rugelis, Krikštaponio rinktinės vadas J. Baltušnikas-Vienuolis ir partizanas Jonas Tumšis-Kytras. Žuvus J. Baltušnikui-Vienuoliui, Krikštaponio rinktinės vadu tapo Antanas Vaičekonis-Šermukšnis (žuvo 1951 m. kovo 9 d.). A. Smetonai einant apygardos vadu pareigas, pradėtas leisti Vyčio apygardos partizanų laikraštis „Lietuva brangi“. Laikraštis ėjo 1949–1953 metais, buvo platinamas Biržų, Kėdainių ir Panevėžio apskrityse. Leidinį redagavo štabo viršininkas K. Tavaka-Rugelis, A. Smetona-Žygaudas ir štabo adjutantė Bronė Tarutytė-Berniukas.

1950 metų pradžioje Panevėžio apskrityje dar veikė 11 partizanų būrių, kuriuose buvo 86 kovotojai. Vyčio apygardos štabą sudarė apygardos vadas A. Smetona-Žygaudas, štabo adjutantė B. Tarutytė-Berniukas, ūkio dalies vedėjas Alfonsas Grītėnas-Skalikas. Tačiau kautynėse Kačiniškių miške 1950 m. liepos 5 d. visas Vyčio apygardos šstabas ir dar vienas neatpažintas partizanas žuvo.

1950 m. rugpjūčio 17 d. Vyčio apygardos vadu tapo Mykolas Semežys-Aras, kilęs iš Ukmergės apskrityje. Krikštaponio rinktinės vadu paskirtas Mykolas Janulis-Tautvydas, Briedžio – Jonas Kalvaitis-Pažystomas. Sukurti 4 rajonai. 1951 metų pradžioje į Vyčio apygardą atvyko LLKS prezidiuomo narys J. Kimštas-Žalgiris. Jo įsakymu iš dviejų apygardos rinkinių sudaryta viena – Gedimino rinktinė. Vyko vadovybės centralizacijos procesas. Pirmuoju Gedimino rinktinės vadu tapo Jonas Vepštės-Paukštėlis. Kai Gedimino rinktinės vadas J. Vepštės-Paukštėlis žuvo, jį pakeitė Edvardas Daučiūnas-Jokeris. Jam vadovaujant Gedimino rinktinėje veikė trys partizanų tėvinių: Aušros, Varpo ir Trimito. Didžiausia – Trimito tėvinių veikė Kėdainių ir Ramygalos rajonuose. Jų sudarė net septyni partizanų būriai, nors kai kurie buvo labai maži – po 2–3 partizanus. Vyčio apygardos vadas M. Semežys-Aras 1951 metų vasarą žuvo kautynėse Ramygalos rajone, netoli Pagirių.

(keliamas į 7 psl.)

Vyčio apygardos partizanų atminimui

Vyčio apygardos partizanų būrių susitikimas. Viduryje sėdi Rytų Lietuvos (Kalnų) srities vadas Jonas Kimštas-Žalgiris ir Vyčio apygardos vadas Alfonsas Smetona-Žygaudas. 1949 m. gegužė

Nuotr. iš Genocido aukų muziejaus archyvo

minavičiaus būrius. Kautynės truko apie 6 valandas. Sovietų daliniai apsupo partizanų dislokacijos vietą nakties metu. Kautynės prasidėjo ankstyą rytą ir truko ne vieną valandą. Šiose kautynėse žuvo pirmasis Vyčio apygardos vadas J. Krikštaponis, rinktinės štabo narys J. Pakėnas. Liudininkų teigimu, partizanų slėptuvės vieta buvo išduota. Žuvus J. Krikštaponiui, apygardos vadu išrinktas Danielius Vaitelis-Briedis. 1945 m. vasario 17 d. partizanai dalyvavo stambiose kautynėse Skilvionių miške, už 7 km nuo Krekenavos. Čia buvo susitelkės apie 40 partizanų būrys. Pagal okupanto atskaitas, šiose kautynėse žuvo 38 partizanai, suimtas vienas. Iš tiesų partizanų žuvo mažiau.. Ne visai aišku, kas partizanams vadovavo šiose kautynėse. Tai buvo stambiausias partizanų mūšis Krekenavos krašte. 1945 m. gegužės 1 d. apygardos partizanai puolė Siesikų miestelį. Vienas iš operacijos vadovų buvo pats apygardos vadas D. Vaitelis-Briedis.

Vyčio apygardoje ypač anksti – jau 1945 m. vasarą pradėjo veikti agentų smogikų būriai. Jie, prisdengdamai partizanų vardu, vykdė provokacijas. 1945 m. birželio mėn. kovai su partizanais į

Panevėžio krašto partizanais. Vyčio apygardos vadas D. Vaitelis ir dauguma būrių vadų griežtai pasisakė prieš partizanų legalizavimąsi.

Pirmaisiais kovos metais nemažą dalį sudarė diversines mokyklas Vokietijoje baigę ir į Panevėžio apylinkes pernesti partizanai. Nemažą daļą netrukus žuvo, tačiau keletas sėkmingai kūrė partizanų būrius ir jiems vadovavo tai Mykolas Dobrovolskis-Čeponis, Alfonsas Blėka-Patrimpas, Ipolitas Lukoševičius-Baublys. 1946 metais Panevėžio apskrityje buvo žinomi A. Užkuraičio, Vlado Rukuižos-Lampeo būriai, Raguvo miškuose veikė M. Dobrovolskio-Čeponio, Jono Baltušniko-Vienuolio ir P. Blėkos-Plerpos būriai. Taip pat žinomi K. Vaznonio-Vėtrės, P. Kecoriaus-Fiurerio, S. Eitminavičiaus-Rupūženo, I. Lukoševičiaus-Baublio ir kiti partizanų būriai. S. Eitminavičiaus būryje subrendo daug žinomų partizanų vadų, vienas iš jų – Bronius Juospaitis-Direktorius, vėliau vadovavęs partizanų būriui. Vyčio apygardoje tuo metu veikė apie 900 partizanų.

Pagal kuriuos duomenis, 1946–1947 m. Vyčio apygardoje įsakymai ir instrukcijos nebuvę leidžiamos.

Krekenavos, Panevėžio, Raguvo, Ramygalos ir Miežiškių valsčiuose. 1946 m. pradžioje Panevėžio apskrityje veikė net 13 Vyčio apygardos partizanų būrių, susijungusiu iš nemažus junginius.

1948 m. iš buvusių 10 Vyčio apygardos štabo pareigūnų belikojot penki. Daugumą žuvo 1947–1948 metais. Ypač skaudi netektis apygarą išliko 1948 metų gegužės 13 d., kai Taujėnų valsčiaus Gružų miške prie Juodvisinių kaimo žuvo Vyčio apygardos vadas D. Vaitelis-Briedis, jo pavaduotojas Jonas Kilijonas-Mikas ir štabo apsaugos būrio vadas A. Šyvys-Šalapka. Liudininkų teigimu, D. Vaitelis ir kiti partizanai buvo užklupti netikėtai, kai pavargę išsėjosi prie laužo.

Nuo 1948 m. birželio 16 d. Vyčio apygardos vadu paskirtas A. Smetona-Žygaudas. 1949 metais A. Smetonos-Žygaudo įsakymu įsteigtos dvi rinktinės: Briedžio ir Krikštaponio. Pirmosios vadu tapo Mykolas Šemežys-Aras, Putinas. Krikštaponio rinkinei vadovavo Jonas Baltušnikas-Vienuolis. Krikštaponio rinkinė veikė Panevėžio apskrityje, Briedžio rinkinė – Ukmergės apskrityje. Abi rinktinės 1949 m. turėjo nemažai

2009 m. gruodžio 11 d.

Juozas Jankauskas

1914–2009

Lapkričio 25 d., eidas 96 metus, po sunkios ligos mirė buvęs politinis kalinys, dim. plk. ltn. Juozas Jankauskas.

Gimė 1914 m. rugpjūčio 4 d. Biržų aps. Alizavos valsč. Grincagalės kaime, vidutinių ūkininkų šeimoje. Be Juozo Jankauskų šeimoje augo dar trys vaikai.

1934 m. baigės Kauno gimnaziją, įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę, siekdamas tapti karo lakūnu. Tačiau jam teko mokytis kontržvalgybos mokykloje. Ją baigės ir atlikės stazuot nuo 1936 m. iki sovietų okupacijos dirbo Lietuvos Respublikos Ypatinės skyriuje kontržvalgybininku. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui vadovavo Alizavos miestelio apsaugos būriui. Vo-

kiečių okupacijos laikotarpiu saugojo jaunus vyrus nuo atėjūnų persekiojimų.

1944 m. rudenį, grįžus sovietams, J. Jankauskas buvo areštuotas. Nuteistas 20 metų lagerio. Kalėjo Kazachstano griežto režimo specialios paširkties lageriuose, Kengyre.

I Lietuvą grįžo 1957 m. Išmokės dantų techniko specialybės šia praktika vertėsi iki pat senatvės.

Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo priešaušryje J. Jankauskas Kryžių kalne pastatė menišką atminimo kryžių, skirtą buvusiems tremtiniams ir politiniams kaliniams. Jo iniciatyva Aliavaze iškilo meniška Kristaus skulptūra. Atgimimo metais J. Jankauskas skleidė demokratines idėjas, aktyviai dalyvavo renginiuose ir šventėse. 1990 m. dirbo Krašto

Pro memoria

apsaugos departamente Slaptųjų dokumentų apsaugos skyriaus viršininku, įkūrė Krašto apsaugos ministeriją – pensijų ir pašalpų poskyryje.

J. Jankauskas apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjo savanorio ir Sausio 13-osios medaliais, kitais pasižymėjimo ženklais.

Užjaučiame žmoną ir artimuosius.

Kengyriečiai

Vyčio apygardos partizanų atminimui

(atkelta iš 6 psl.)

Po M. Šemežio-Aro žūties Vyčio apygardos vadu tapo Bronius Karbočius-Bité, paskutinis Vyčio apygardos vadas. Partizaninis judėjimas tuo metu dar nebuvo visiškai nuslopintas. 1953 m. sausio 26 d. prieš Vyčio apygardos vadą suorganizuota karinė operacija. B. Karbočius-Bité, slapstėsis Šilagilio kai-

me, K. Dambrausko ūkyje, kaip ir apsaugos būrio vadas Viktoras Mažeika, per susisauzdymą žuvo. 1953 m. sausio 27 d. rastas Vyčio apygardos štabo bunkeris su dokumentais.

1953 m. balandžio 18 d. Ramygalos rajone, Rodų pušyne, žuvo paskutinis Gedimino rinktinės vadas Edvardas Daučiūnas-Jokeris. Po

šio smūgio Gedimino rinktinė nebebuvo atkurta.

1953 m. Panevėžio kraštė baigėsi organizuota partizaninė kova, trukusi apie dešimt metų. Kovą tėsė tik pavieniai partizanai. Vyčio apygarda buvo viena ilgiausiai rezistencijos metais veikusių partizanų apygardų Lietuvoje. Būdami žymiausiais apygardos vadais, jos veiklai didelj vaidmenį atliko Lietuvos kariuomenės karininkai.

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS

Privalome juos pagerbti

Turbūt ne vienas joniškietis, ypač besidomintis kovos už Lietuvos laisvę prisiminės, yra perskaitęs Simono Norbuto knygą „Partizano Tautvydo tévonija“. Leidinyje išsamiai pasakojama apie partizaninę kovą Joniškio krašte.

Po Joniškio „Aušros“ gimnazijos 90-ųjų metinių minėjimo spalio 10 dieną Sidabrinėje pasirodė Povilo Mataičio straipsnis „Irvis dėl laisvės, dėl Lietuvos nepriklausomybės“, atkreipiantis skaitytojų dėmesį į tai, kad įpartizaninę kovą ar kitokį pasipriešinimą bolševikinei okupacijai buvo įsitrukė ir nemažai Joniškio gimnazijos

mokiniai. Vieni už patriotinę veiklą kentėjo lageriuose, kitiems teko net gyvybę paaukoti.

Povilas Mataitis siūlo „Aušros“ gimnazijai įamžinti buvusių auklėtiniai – Laisvės kovotojų atminimą. Mes manome, kad šios informacijos kaip tik dar ir trūksta „Aušros“ istorijai, tuo labiau kad muziejus jau įkurtas ir vietos šiai ekspozicijai tikriausiai atsirastų. Taip būtų pagerbtimi mokylos auklėtiniai, kovoję už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Šiam pasiūlymui mes taip pat pritariame.

LPKTS Joniškio filialo tarybos vardu
Julius LUKYS

Skelbimai

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2010 metams

Prenumeratos indeksas – 0117.

Prenumerata kainuoja:

- 1 mén. – 7 Lt,
- 3 mén. – 21 Lt,
- 6 mén. – 42 Lt,
- 12 mén. – 84 Lt.

Vienas savaitraščio numeris kainuoja 1,75 Lt.

„Tremtinys“ išeina keturis kartus per mėnesį. Prenumerata primama „Lietuvos pašte“ iki gruodžio mėnesio 19 dienos.

SL289

Redaktorė - Jolita Navickienė

Redakcija: Aušra Šuopytė,

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, LT-44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204, faksas (8 37) 323 214
Indeksas 0117. El. paštas: tremtinys@erdves.lt, LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>
Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sąsk. AB "Vilniaus bankas", kodas 70440, Nr.LT18 70440600 0425 8365.
Spausdino spaustuvė UAB "Rinkos aikštė", Josvainių g. 41, Kėdainiai
Ofsetinė spauda 2 sp. lankai. Tiražas 3540. Užs. Nr.

ILSEKITES RAMYBEJE

Gražina Jadvyga Jasinskaitė-Misevičienė

1929–2009

Gimė Panevėžyje, Klaipėdos gatvės vienkiemijoje, ūkininkų šeimoje. Mokėsi Panevėžio mergaičių gimnazijoje. 1949 m. kartu su tėvais, broliu ir seserimi buvo ištremta į Irkutsko sr., Zimą. Mokėsi Zimos vidurinėje mokykloje. Po metų su šeima buvo išvežta į Jakutiją, Aldano sr., Nadiožnyj gyvenvietę, Timtarsko žeručio šachtą. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyno Panevėžyje. Ištakėjo, užaugino dukterį. Nuo 1991 m. buvo aktyvi LPKTS Panevėžio filialo narė.

Palaidota Panevėžio Ramygalos g. kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukterį ir artimuosius.

LPKTS Panevėžio filialas

Vaclovas Beniušis

1928–2009

Gimė Skuodo r. Barstyčių valsč. Gelėdėnų k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. kartu su tėvu buvo ištremtas į Krasnojarsko sr. Bolšoj Ulunsko r., dirbo kolūkyje. 1951 m. tremtyje vedė likimo draugę Bronislavą Jankauskaitę. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyno Telšių rajone. Dirbo fermoje. Užaugino keturis sūnus ir dukterį. Buvo LPKTS Telšių filialo narys.

Palaidotas Telšių r. Tryškių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną ir vaikus.

LPKTS Telšių filialas

Regina Savickaitė-Vaičaitienė

1927–2009

Gimė Tauragėje, nepriklausomos Lietuvos karininko šeimoje, auginusioje du sūnus ir tris dukteris. 1941 m. šeima ištremta. Tėvas, atskirtas nuo šeimos, pateko į Vorkutos lagerius, motina su vaikais nuvežta į Komiją. Po kelerių metų iš tremties bandė slaptą pasitraukti, pasiekė Lietuvą, bet buvo sugauti ir uždaryti į Šilutės kalėjimą, vėliau nugabentė į Rostovo kalėjimą, po trejų metų grąžinti į tremties vietą. 1953 m. persikelė pas tėvą į Vorkutą. Ten Regina susipažino su buvusiu politiniu kaliniu Petru Vaičaičiu. Jų santuoką palaimino kunigas Kazimieras Vasiliauskas. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Apsigyno Klaipėdoje. Užaugino dvi dukteris.

Palaidota Kartenos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame dukteris su šeimomis ir artimuosius.

LPKTS Klaipėdos filialas

Jonas Vincentas Petkevičius

1929–2009

Gimė Luokėje, ūkininkų šeimoje, auginusioje tris sūnus. 1940 m. bolševikai nacionalizavoję dvi-aukštį namą, šeima išsikėlė gyventi Jonaičių kaimą. Tais pačiais metais milicininkas nušovė broli Albina, 1941 m. Polocko r. sušaudytas brolis Justinas. Nuo 1946 m. Jonas vykdė partizanų pavestas užduotis, 1952 m. tapo Šatrijos rinktinės partizanu. Susišaudymo su enkavedista metu buvo sužeistas ir pateko į nelaisvę. Nuteistas 25 m. kalėti ir 5 m. be teisių. Kalejo Čeliabinsko, Novosibirsko, Irkutsko, Chabarovsko, Magadanu, Taišeto ir kituose lageriuose. 1970 m. grįžo į tėvų namus. Užsielostaurumą, pasiaukojimą, tiesossakymą buvo išskirtinių gerbiamas ir vertinamas daugelio Lietuvos disidentų.

Lietuvos kariuomenės kūrėju savanorių sąjungos Šiaulių apskrities skyrius

Gruodžio 13 d. (sekmadienį) Rokiškio r. Pandėlio kapinių vartuose bus atidengta atminimo lenta Juozui Kiliui (1909–1944), nužudytam Maskvoje. 10 val. šv. Mišios Pandėlio bažnyčioje.

Kviečiame dalyvauti.

Kaina 1,60 Lt